

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

BANKJEGY LÁTVÁNYTERVÉNEK VÉDELME ÉS FELHASZNÁLÁSA

SZJSZT-34/06

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A Fővárosi Bíróság által feltett kérdések

1. A Fővárosi Bíróság előtt 2006. március 28-án tartott tárgyalásról készült jegyzőkönyvben (26.640/2005/4.) rögzített végzés szerinti kérdések:
 - 1.1. A felperesi látványterv egészében vagy egyes részeiben szerzői jogi védelmet élvező műnek minősül-e?
 - 1.2. Ha igen, a felperesi látványterv a megvalósult bankjegyen bármilyen mértékben felhasználásra került-e, vagy sem?
2. A felperes által a 2005. február 21-én kelt fellebbezésben feltett kérdések:
 - 2.1. A felperesi mű és az alperes által a B. Rt. bevonásával megvalósított bankjegy grafikai összképe között van-e hasonlóság, azaz az utóbbi az előző felhasználásával készült-e?
 - 2.2. Tekinthető-e a felperesi mű a megvalósított mű alapul szolgáló művének?
 - 2.3. Amennyiben a hasonlóság fennáll, szerzői jogilag relevánsnak minősül-e, azaz az alperes elrendelése útján a B. Rt. megvalósította-e a felperesi grafikai mű felhasználását olyan mértékben, amelyhez a felperestől felhasználási szerződéssel engedélyt kellett volna kérnie a kivitelezés jogszerű megindításához?
 - 2.4. Megsértette-e az alperes, illetve rajta keresztül a perből időközben elbocsátott B. Rt. a felperes szerzői jogát azzal, hogy nem kért engedélyt a perbeli grafikai látványterv mint a szerzői jog által védett mű felhasználásához, amely felhasználás átdolgozás és többszörözés útján valósult meg?
 - 2.5. Amennyiben a felperesi mű bizonyos fokú felhasználása megállapítható, megilleti-e a felperes névjogának gyakorlása?
3. Az alperes által a 2006. április 4-én kelt előkészítő iratban (elnevezése szerint: nyilatkozat) feltett kérdések:
 - 3.1. Ha a Szerzői Jogi Szakértő Testület (SZJSZT) a felperesi látványtervet az Sztj. hatálya alá tartozó műnek minősítené, akkor – figyelemmel a kötelező bankjegykellékekre – a teljes felperesi látványterv, vagy csak bizonyos részei állnak szerzői jogi védelem alatt?

- 3.2. Ha a felperesi látványtervnek csak bizonyos részei állnak szerzői jogi védelem alatt, melyek ezek a részek?
- 3.3. Van-e az esetlegesen védelem alatt álló látványterv vagy annak részei és a bankjegy között olyan hasonlóság, amely az ötlet szintjén való felhasználásnál magasabb szintű felhasználást valószínűsít?
- 3.4. A felperesi látványterv alkalmas-e arra, hogy abból olyan rézkarc készüljön, amely alkalmas bankjegy gyártására?
- 3.5. Ha a felperesi látványterv alperesi felhasználása valószínűsíthető, az SZJSZT 09/01. sz. vélemény alapján ez a felhasználás szerzői jogi értelemben vett felhasználásnak minősül-e?

Az eljáró tanács szakvéleménye

I. Általános eljárási kérdések

1. A Fővárosi Bíróság kirendelő végzése nem tartalmazza, hogy az SZJSZT-nek választ kellene adnia a felek által a 2. és 3. alatt írt, a felek által feltett kérdésekre is [Pp. 180. § (2) bek.]. A Pp. 180. §-ának (3) bekezdése alapján a „szakértőhöz egyes kérdések feltevését a felek is indítványozhatják”. Az eljáró tanács e körbe tartozónak látja a 2. és 3. alatt feltett kérdéseket, és figyelemmel arra, hogy a szóban forgó per – ideértve az előzetes levelezést is – 2000 óta folyik, válaszol azokra a kérdésekre is, amelyeket a felek indítványoztak azzal a megfontalással, hogy a válaszokat csak olyan kérdésekre adja meg külön, amelyek tekintetében az SZJSZT jogosult véleményt nyilvánítani, és amelyek túlmennek a bírósági kirendelő végzésben feltett kérdéseken.

2. Az Szt. 101. §-ának (1) bekezdése alapján szerzői jogi jogvitás ügyben felmerülő *szakkérdésekben* a bíróságok és más hatóságok szakvéleményt kérhetnek a Magyar Szabadalmi Hivatal mellett működő szakértő testülettől. A (3) bekezdés szerint a Szerzői Jogi Szakértő Testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben.

3. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 1. §-ának (1) bekezdése alapján a Szerzői Jogi Szakértő Testület az Szt. 101. § (1) és (3) bekezdésében megjelölt ügyekben szakértői véleményt ad bírósági vagy hatósági megkeresés vagy megbízás alapján.

4. A (2) bekezdés szerint szerzői jogi jogvitás ügy az Szt.-ben szabályozott szerzői, szomszédos és adatbázis-előállítói jogok érvényesítésével összefüggő bármely jogvita.

5. A (3) bekezdés a megbízásra/felkérésre adható szakvélemények tárgyára nézve akként rendelkezik, hogy „e rendelet alkalmazásában a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésnek számít az Szt.-ben szabályozott vagyoni jog gyakorlásával kapcsolatos kérdés”.

6. A fenti jogszabályi rendelkezésekből megállapítható, hogy bírósági kirendelés alapján *szakkérdésekben*, felkérésre/megbízásra pedig a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben adhat az SZJSZT szakvéleményt. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a felkérésre/megbízásra adott szakvélemény kiterjedhet jogi minősítésre, a bírósági kirendelésre adott szakvélemény pedig nem.

7. Ebből a jelen kirendelés alapján való eljárásra nézve az adódik, hogy a felek által feltett, szakkérdésnek nem minősülő, a bíróság által eldöntendő jogkérdések (jogi minősítés) körében az eljáró tanács nem alkothat véleményt.

8. Emiatt az eljáró tanács nem adhat választ a 2.4., 2.5., 3.5. számú kérdésre.

9. Az eljáró tanács álláspontja szerint a bírósági kirendelő végzésben feltett kérdések körébe tartoznak, illetve azokkal megegyeznek az alábbi, a felek által a szakértőnek feltenni indítványozott kérdések: 2.1., 2.2., 2.3. (a kérdés megválaszolása részben bírósági hatáskörbe tartozó jogi minősítést is kíván), 3.2., 3.3.

10. A fentiek alapján az eljáró tanács válaszol az 1.1., 1.2., 3.1. számú kérdésre. Kitér a 3.4. számú kérdésre is.

II. Az eljáró tanács kiinduló álláspontja

1. Az eljáró tanács fenntartja az SZJSZT 09/01 számú, felkérésre/megbízásra készített, tehát a *felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos* kérdésekre adott szakvéleményben kifejtett valamennyi álláspontot, és az alábbi, a III. pont alatt kifejtett, egyes kérdésekre adott válaszokat a megjelölt szakvélemény keretei között érti.

2. A kiinduló álláspont lényege abban áll, hogy a pénzürméhez/bankjegyhez szükséges, illetve ahhoz hétköznapi, tehát nem szerzői jogi értelemben felhasznált szerzői művek a pénzkibocsátás teljes folyamata alatt és a hivatalos fizetőeszközként megvalósuló használatban hivatalos iratnak minősülnek [hatályos Sztj. 1. §-ának (4) bekezdése], és e minőségükben nem esnek szerzői jogi védelem alá.

3. Ez azzal jár, hogy attól az időponttól kezdve, amelytől a kivétel, tehát a hivatalos irati minőség fennáll, mindaddig, amíg a fizetőeszközként való használat meg nem szűnik, a szerzői műnek minősülő pénzürmé/bankjegyekre sem vagyoni, sem személyhez fűződő jogok nem gyakorolhatók. Ez következik abból, hogy a védelem nem terjed ki a hivatalos iratokra.

4. A hivatalos irati kivétel sajátossága a pénzürmén/bankjegyen való műfelhasználás körében az, hogy míg a tipikus hivatalos irat funkcionális mű (általában szakirodalmi mű, pl. jogszabály előterjesztése, indokolása, bírósági határozat), addig a jelen esetben nem funkcionális, tehát esztétikai mű (grafikai mű, illetve annak terve) esik a kivétel alá. Az Sztj. 1. §-ának (4) bekezdése szerinti kivétel azonban egyformán vonatkozik minden műre, amely a „közérdekű funkció” miatt kiesik a védelemből.

5. A 3. és 4. szerinti kivétel azonban nem terjed ki az egyébként szerzői jogi védelem alá

tartozó mű pénzkibocsátás, fizetőeszközként való alkalmazás körén kívül eső, egyébként szerzői jogi értelemben felhasználásnak minősülő cselekményekre. Tehát amíg nem születik döntés egy szerzői mű hivatalos pénzeszközön való alkalmazására (szolgálati mű esetén a munkáltatónak való átadást követő elfogadásig, felhasználási szerződéses jogviszonyban a mű felhasználó által történő elfogadásáig), illetve a pénzermén, bankjegyen rögzített mű nem fizetőeszközként való felhasználása során (pl. játékpénz, reklámalkotáson többszörözés stb.) a szerzői jogi védelem fennáll, tehát a szerző mind személyhez fűződő, mind vagyoni jogokat gyakorolhat.

6. Az 5. pont alapján az következik, hogy ha egy szerzői művet csak pénzkibocsátás, hivatalos pénzeszközként való alkalmazás körében használnak fel (szerzői jogi értelemben), akkor a mű elkészítése fejében járó díjazáson kívül (amely megbízás/vállalkozás jogcímén jár) a szerző szerzői vagyoni és személyhez fűződő jogokat nem gyakorolhat.

III. Az eljáró tanács válaszai a feltett kérdésekre

1. Válasz az 1.1. számú kérdésre, amely magában foglalja a 2.2., 3.1. és 3.2. kérdésre adott választ is

A felperesi látványterv egészében vagy egyes részeiben szerzői jogi védelmet élvező műnek minősül-e?

A felperesi grafikai terv (1998. november 28.) azon részeiben, amelyek egyéni-eredeti jelleggel bírnak, szerzői műnek minősül, továbbá a teljes bankjegykép grafikai arculata is tükrözi a felperes (szerző) saját szellemi alkotására visszavezethető egyéni-eredeti jegyeket.

A felperesi bankjegykép az Szjt. 1. §-a (2) bekezdésének *h*) pontja szerint minősülő műfajta, „a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve” körébe tartozik.

„A szerzői jogi védelem fennállásának másik pozitív feltétele, hogy az alkotás, mint a szellemi tevékenység eredménye, egyéni, eredeti jelleggel bírjon. Ez egyben az egyetlen „minőségi” követelmény, ha az alkotás létrehozatala területének behatárolását (irodalom, tudomány, művészet) „területi” követelménynek tekintjük. Ez másfelől azt jelenti, hogy „a védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, nem is lehet.” (A szerzői jogi törvény magyarázata. KJK-Kerszöv, Budapest, 2000, szerk. Gyertyánfy Péter, 25. és köv. o.)

A felperesi grafikai terv egészében egyéni, eredeti jellegű mutató képzőművészeti alkotás, melynek elemei a következők:

A felperesi grafikai terv összetett, a felperes saját szellemi alkotását tükröző egyéni-eredeti teljesítmény. A felperes alkotó módon állította össze a bankjegykép grafikai tervét, azon belül az alapnyomat mintázatát, színvilágát és a színek közötti átmeneteket (áttünéseket). A felperes a hátlapon felhasznált egy eredetileg szerzői jogi védelem alatt álló képzőművészeti

alkotást, amely azonban a felhasználás idején már a közkincsbe tartozott. Ez a felhasználás védett mű esetén átdolgozásnak minősülne. Ez az „átdolgozás” szintén egyéni, eredeti jellegű, a felperes a képzőművészeti alkotást számítógépes effektek útján tette kontúr nélkülivé, így „építette össze” az alapnyomattal. E folyamat eredményeképpen az eredeti képzőművészeti alkotás egyes elemeit elhagyta. A felperes az előlapon felhasználta mind a vízjelmezőben, mind az előlap jobb oldali részén a magyar korona képét.

2. Válasz az 1.2. kérdésre, amely magában foglalja a 2.1., 2.3. (eltekintve a jogi minősítésre vonatkozó kérdésrésztől) és a 3.3. kérdésekre adott választ is

Ha igen, a felperesi látványterv a megvalósult bankjegyen bármilyen mértékben felhasználásra került-e, vagy sem?

A felperesi műnek mint grafikai tervnek csak olyan részei kerültek a megvalósult bankjegyen felhasználásra, amelyek önmagukban mint műrészek nem állnak szerzői jogi védelem alatt. Ezeket az elemeket az alperes a felperesi grafikai tervtől függetlenül, annak ismerete nélkül is beépíthette a megvalósult bankjegyképbe.

Az eljáró tanács az alábbiak szerint összehasonlította a felperesi grafikai terv képét a megvalósult bankjegyképpel. Pozitív értelemben az összehasonlítás az összetett művek egyéni, eredeti jellegzetességeire terjed ki. Nem tér ki a kötelező tartalmi és biztonsági elemekre (pl. sorszám, Magyar Nemzeti Bank, átnézőjel stb.).

Különbségek a megvalósult mű és a felperesi mű között¹

<i>Megvalósult bankjegy</i>	<i>Felperesi grafikai terv</i>
Előoldal fehér színű, összhatása világosabb barna, elütő színekkel (bordó, okkersárga, zöld).	Előoldal aranybarnás, drappos alapszínű, összhatása őzbarna eltérő színhatás nélkül.
Előoldalon képnymat részeként barnás rozettában ellipszis rajzolatú rejtett kép.	Előoldalon őzbarna rozettában fehér színű „2000”, benne-alatta „aranyforint” felirat.
Előoldalon alsó, jobb oldali szegélyen, hátoldalon alsó szegélyen hullámvonalas minta.	Sem az elő-, sem a hátoldalon nincs az alapnyomattól elütő szegélyminta.
Többszínű, többféle, a bankjegy széléig kifutó, írisz-szerűen nyomtatott alapnyomat.	Csak a barna árnyalataiból álló, többféle, a bankjegy-kép széléig kifutó alapnyomat.
Előoldalon a címerkép bordó-bíbor.	Előoldalon a címerkép barna.
Előoldalon a szövegtükör képnymati színe bordó.	Előoldalon a szövegtükör képnymati színe sötétbarna-fekete hatású.
Előoldal jobb oldali részén szürke hatású, ovális talpazattal ellátott rozettában szürke-kék hatású Szent Korona, a korona nézete eltér a felperesi korona nézetétől, a rozettában „A Szent Korona” felirat látható.	Előnyomat jobb oldali részén világosbarna hatású, világosdrapp mezőben elhelyezett, kör alakú, talpazat nélküli barna rozettában melegbarna színű Szent Korona, a rozetta nyomata beér a korona alá. „A Szent Korona” felirat nincs.

¹ A bankjegyképeket lásd a szakvélemény végén.

<i>Megvalósult bankjegy</i>	<i>Felperesi grafikai terv</i>
Az előoldal bal oldali alsó része nem tartalmaz képnymatot.	Az előoldal bal oldali alsó részén drapp-világos alapon, alulról őzbarnából világos drappba áttűnő háttér előtt barna összhatású Szent Korona kép található. Alatta fehér színű „magyar millennium” felirat látható.
Hátoldal többszínű alapnyomatának összhatása barna és bordó, elütő színekkel (világos okkersárga, kék, zöld).	Hátoldal aranybarnás, drappos alapszínű, összhatása őzbarna, eltérő színhatás nélkül, eltérő csak a sötétbarna „2000” képnymat.
A képnymat fő része Benczúr Gyula Vajk megkeresztelése c. képe átdolgozásával készült metszet, amely szürkés hatású, körhöz közeli ovális, rozettás mezőben van elhelyezve. A rozettából, annak mintájával azonos díszítőelemekből álló párhuzamos két díszítő sor indul ki, a képtől jobbra a „magyar millennium” felirat van a díszítőelemekkel határolt sorban elhelyezve. A metszet mellett balra lent a képet azonosító felirat van elhelyezve. A kép háttere alapvetően eltér a felperesi metszet szerinti kép háttérétől.	A képnymat fő része Benczúr Gyula Vajk megkeresztelése c. képe átdolgozásával készült metszet, amely nem üt el az alapnyomat barnás hatásától, és nincs az alapnyomattól éles kontúrokkal elválasztva. Rozettás minta a metszet mellett nem található. A metszethez tartozó kereszt fölfelé benyúlik az alapnyomatba írt „kétezer forint” feliratba. Párhuzamos díszítőelemek a képnymaton nem találhatók. Nincs a képen „magyar millennium” felirat, és hiányzik a képet azonosító felirat.

Összesítve megállapítható, hogy a megvalósult bankjegyképen nem került felhasználásra a felperesi mű, illetve a felperesi mű azonosítható részei. Az azonos, vagy összetéveszthetőségig hasonló bankjegyképelemek nem esnek szerzői jogi védelem alá. A felperesi grafikai terv szemléletében is eltér a megvalósult bankjegyképtől abban, hogy a felperesi grafikai terv Benczúr Gyula festményét felhasználó része eltávolodik az eredeti képzőművészeti alkotástól, és ezzel is egyéni, eredeti elemet mutat, míg a megvalósult bankjegykép az eredeti képzőművészeti alkotás pontos, valóságghű, lehatárolt részlete.

3. Válasz a 3.4. alatti kérdésre

A felperesi látványterv alkalmas-e arra, hogy abból olyan rézkarc készüljön, amely alkalmas bankjegy gyártására?

A kérdés a felperesi grafikai terv szerzőimű-minősítését, és e mű alperes által a megvalósult bankjegyképen történő vitatott felhasználását nem érinti.

*Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Faludi Gábor, a tanács előadó tagja
Sárkány Győző, a tanács szavazó tagja*

Tervezet

Megvalósult bankjegy

WÜRTZ ÁDÁM GRAFIKÁINAK JOGOSULATLAN FELHASZNÁLÁSA MIATT A JOGUTÓD ÁLTAL SZERZŐI JOGI JOGSÉRTÉS ÜGYÉBEN INDÍTOTT PER

SZJSZT-36/06

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A Fővárosi Bíróság által feltett kérdések

1. Nyilatkozzon a szakértő arról, hogy a felperes jogelődje és a II. r. alperes között 1957-ben és 1959-ben létrejött szerződések milyen jellegű és tartalmú felhasználást tettek lehetővé a II. r. alperes számára!
2. Nyilatkozzon arról is, hogy a szerzői jogban bekövetkezett jogszabályváltozások befolyásolták-e a II. és III. r. alperesek jogosultságait, és ha igen, milyen tartalommal! Válaszolja meg a felperes által a 19.P.22.006/2005/8. számú, 2006. április 26-án kelt előkészítő irat 1–4. oldalán szereplő, 3–9. számú azon kérdéseket, amelyek az 1–2. pontban nem szerepeltek, és amelyek a szakértő kompetenciájába tartoznak!

A felperes által feltett kérdések

3. Terjeszthették-e az alperesek külföldön a perbeli két diafilm bármelyikét a szerző, illetve a szerzői jog jogosultjának engedélye, erre vonatkozó szerződés hiányában? Ilyen – esetleges – alperesi felhasználás keletkezett-e díjtöbbletigényt a felperes részére?
4. Bármely kiadó – a konkrét esetben a perbeli D. Kft., illetve a gazdasági társaság elsőrendű alperes ügyvezetője – járhat-e el oly módon egy kiadó vezetőjével szemben a tőle elvárható magatartást (nem a személytől, hanem a kiadót vezető szakembertől) is figyelembe véve, hogy a Würtz Ádám által készített alkotások felhasználásához (többszörözés, árusítás, interneten elhelyezés kereskedelmi ajánlatként) nem a jogutódtól, a szerzői jogok jogosultjától, hanem helyette „harmadik személytől” kér és „kap” engedélyt?
5. Elfogadható-e a konkrét, perbeli tényállásnál az a gyakorlat, hogy az O. „örzésében” lévő, szerzői jogi védelem alatt álló diafilmek korábbi eredeti műpéldányairól korlátlan példányszámú, folyamatos utángyártással többszörözés, forgalomba hozatal, értékesítés történjék ez irányú, írásos, az adott kiadásra vonatkozó példányszámot is feltüntető felhasználási szerződés mellőzésével, pusztán az alkotások, műpéldányok egymás közötti (O.–D. Kft.) átadásával?
6. A harmadrendű alperes főigazgatójának, illetve munkatársainak közlése, megerősítve a periratok között található O. 1877/K/2005. iktatószámú, 2005. szeptember 8-án kelt, a fő-

igazgató által aláírt levél 2. oldal első bekezdésében írt szövegrészével, összhangban áll-e a hatályos Szjt. előírásaival:

„...az eredeti megállapodásoktól (ti.: a mintegy 30 éve létező diafilm újabb kiadása esetén) eltérő esetben I. r. alperesnek engedélyt kell kérnie a tulajdonosi jogokat gyakorló O.-tól...”

7. Würtz Ádám perbeli alkotásainak az új kft. által többszörözött, anyagi adathordozóra (diafilmszalagra) másolt példányai esetén miként minősül:

– új évszám, új kiadói név, új székhely feltüntetése?

8. Würtz Ádám jogutódja és a Nemzetközi Würtz Alap képviselői az interneten értesültek arról, hogy a két perbeli diafilm interneten történő kijánlása és automatikus megrendelhetősége mint az Szjt. rendelkezéseit sértő, írásos felhasználási szerződés hiányában történt felhasználáson túl 3+3 db, hat alkotást (hat képet) színes, elektronikus formában a netre kitett az első- és másodrendű alperes – elfogadható-e, kártérítési következmények nélküli-e az, hogy a netező nyilvánosság tagjai számára lehetővé tették az alperesek, hogy a hozzáférés helyét és idejét önállóan határozhassa meg bármely netező – minden díjfizetés, szerzői engedély és feltétel nélkül?

9. A D. Kft. és O. részére meghatározhatta-e az ÁPV Rt. képviselője az adott formájú és tartalmú levelében – a Művelődési és Közoktatási Minisztérium egyetértésével – a diafilmgyártás, -többszörözés, -forgalombahozatal és -terjesztés során követendő eljárás rendjét olyan módon, hogy ezen eljárással „örök időkre elvonja” pl. Würtz Ádám, illetve jogutódjának engedélyezési, rendelkezési jogosítványát, feltételeket meghatározó akaratát „kikerülje” az egyébként adott 70 év védelmi időn belül is?

Az eljáró tanács válasza a bíróság által feltett kérdésekre

Ad 1. Az eljáró tanács a kérdésre adott válaszában mindenekelőtt leszögezi, hogy a megjelölt szerződéseket a Szerzői Szakértői Testületet kirendelő bírósági végzéshez csatolt iratok nem tartalmazzák.

Az első- és másodrendű alperes nyilatkozata szerint a felperes jogelődje és a másodrendű alperes jogelődje között 1957-ben és 1959-ben létrejött szerződések már nem állnak az alperesek rendelkezésére. A felperes a szerződések rendelkezésre állásáról nem tett nyilatkozatot, azokat az eljárás során – a szakértő testületnek megküldött iratanyag teljességét feltételezve – a per aktáihoz nem csatolta.

Mivel a Szerzői Jogi Szakértői Testületnek bizonyítás lefolytatására nincs hatásköre, és így nem keresheti meg felperest a szerződések rendelkezésre állásával kapcsolatosan, az eljáró tanács mindössze annak megállapítására szorítkozhat, hogy a szerződések vizsgálata a jelenleg rendelkezésére álló iratok alapján, a szerződések hiányában nem lehetséges.

Az eljáró tanács a szerződések hiányára tekintettel pusztán az alábbiak megállapítására szorítkozhat.

A diafilmre mint sajátos műfajra és az e célra alkotandó vagy felhasznált grafikai művekre vonatkozó önálló szabályok első alkalommal 1970-ben jelentek meg a 12/1970. (VI. 30.) MM rendelet – a megfilmesítési szerződések feltételeiről és a szerzők díjazásáról – részeként.

Azt megelőzően – így a szerződések megkötésének időszakában is – a diafilmhez alkotandó vagy e célra felhasznált grafikai műre vonatkozóan speciális szerzői jogi szabály nem létezett. Ezért a szerződésekben (feltehetően) szabályozott szerzői jogi kérdések tekintetében az azok megkötésének időszakában hatályos, a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvény (1921-es Szjt.) vonatkozó, általános szabályait kellett alkalmazni. Ezeket a törvény a képzőművészet és iparművészet alkotásairól rendelkező negyedik fejezete és az abban utalt egyéb, fejezeten kívüli törvényi szabályok tartalmazták.

A szerződések ismeretének és így mindenféle támpontnak hiányában az eljáró tanácsnak nem áll módjában az 1921-es Szjt. által a képzőművészeknek biztosított jogosultságok közül „kiválasztani” a kérdéses, a meg nem ismert szerződésekben „feltehetően fellelhető” szerzői jogi rendelkezéseket.

Végezetül az eljáró tanács jelzi, hogy már az 1921-es Szjt. is kizárólagos jellegű és abszolút szerkezetű, mindenkiel szemben védelmet biztosító jogosultságokat biztosított a képzőművészek számára:

1921. évi LIV. tv. 60. § „A képzőművészet – rajz, festés, építészet, szobrászat, metszés, könyomás stb. – alkotásainak egészben vagy részben többszörösítésére, közzétételére, forgalomba helyezésére és mechanikai vagy optikai készülékek segélyével való üzletszerű bemutatására a jelen törvényben meghatározott védelmi időn belül (11–17. §) a mű szerzőjének van kizárólagos joga.”

Ebből a tényből pedig az eljáró tanács szerint következik, hogy az e törvény hatálya alatt keletkezett szerződések – és így a jelen eljárásban vizsgálandó szerződések – esetében is a felhasználót terhelte (és terheli) annak bizonyítása, milyen körben és tartalommal szerzett a felhasználásra a kizárólagos jogok gyakorlójától jogosultságot.

Ad 2. A szerződések ismeretének hiányában nem állapítható meg, milyen felhasználási jogosultságokat szerzett azokon keresztül a másodrendű alperes. Az eljáró tanács ezért nyilvánvalóan nem tud választ adni arra sem, hogy a nem ismert tartalmú és mértékű jogosultságokat esetlegesen befolyásolták-e a szerzői jogban bekövetkezett jogszabályváltozások.

A fentiek mellett annyi azonban megállapítható, hogy magukat a szerződések (azok tartalmát, teljesítését, díjazását és esetleges megszegését) az 1921-es Szjt. szabályai szerint kell(ett) elbírálni. Az 1921-es Szjt.-t felváltó 1969. évi III. szerzői jogi törvény 56. § (1) bekezdésének harmadik mondata szerint ugyanis az 1969-es Szjt. nem érintette a hatálybalépése előtt létrejött felhasználási szerződéseket.

A harmadrendű alperes vonatkozásában az eljáró tanács mindössze annak megállapítására szorítkozhat, hogy a harmadrendű alperes a másodrendű alperestől csak olyan jogokat

szerezhetett meg, amelyekkel a másodrendű alperes jogelődje a felperes jogelődjével kötött szerződések alapján maga is rendelkezett. Mivel azonban – a fentebb említett okokból – a másodrendű alperes által megszerzett jogok tartalma és mértéke nem ismert, érdemi válasz a harmadrendű alperes jogosultágai és azok tartalma tekintetében sem adható.

Válasz a felperes által feltett kérdésekre

Ad 3. Feltéve, hogy a szerző, illetve a szerzői jog egyéb jogosultja a külföldön (Magyarország területén kívül) történő terjesztésre (az 1921-es Sztj. fogalomhasználatával: forgalomba helyezésére) engedélyt valóban nem adott, az alperesek természetesen nem terjeszthették külföldön a kérdéses diafilmeket. Az eljáró tanács ugyanakkor itt ismételten felhívja a figyelmet arra, hogy a diafilmek felhasználási jogait rendező szerződések tartalma nem ismert.

Pusztán a diafilmek általános felhasználási módjából (példányonként terjesztés, főként bolti forgalomban és magánhasználatra) is megállapítható azonban nagy valószínűséggel az, hogy szerződéseknek valamilyen körben eredetileg is tartalmazniuk kellett rendelkezést az alkotó műveinek felhasználásával készült diafilmek terjesztésére vonatkozóan. Az azonban, hogy ez az engedély milyen terjedelmű volt, így kiterjedt-e a diafilm külföldön történő terjesztésére is, a szerződések ismerete nélkül nem állapítható meg. E körben a terjesztési jog területi terjedelmének mértékét a felhasználó köteles bizonyítani.

A külföldön történő terjesztés után járó esetleges díjtöbbletigényre vonatkozóan általánosságban elmondható, hogy ha erre a felhasználó alperesek valóban nem szereztek jogosultságot, abban az esetben a szerzői jog jogosultja a szerzői jog megsértésének következményeinek alkalmazását kívánhatja meg.

Ad 4. Főszabály szerint a szerzői művek felhasználására engedélyt kérni elsősorban magától a jogosult szerzőtől kell. Amennyiben bármilyen oknál fogva a szerző a műve feletti szerzői jogokkal nem rendelkezik (pl. elhunyt, munkaviszonyban alkotta a művet, vagy jogait átruházta stb.) a szerző jogutódjától vagy a szerzői jog egyéb jogosultjától kell engedélyt kérni a felhasználásra – így a szerző jogutódjának vagy a szerzői jog más jogosultjának nem minősülő „harmadik személy” nyilvánvalóan nem adhat szerzői művek felhasználására engedélyt.

Ad 5. A kérdés a konkrét, perbeli tényállás tekintetében a szerződések ismerete nélkül nem válaszolható meg. Nem tudható ugyanis, milyen rendelkezést tartalmaztak e szerződések a kérdésben felsorolt felhasználási módokra vonatkozóan, így az sem állapítható meg, megalapozott-e az alperes azon állítása, hogy a kérdésben meghatározott felhasználási módok tekintetében nem jött létre a felperes jogelődje és a másodrendű alperes között megállapodás.

Ad 6. A kérdés megválaszolása nem lehetséges, mivel a levélből (amely valójában a bíróságnak címzett beadvány) kiragadott részlet alapján még az is kérdéses, hogy az abban idézett

nyilatkozat érint-e egyáltalán olyan szerzői jogi jogosultságot, amellyel kapcsolatos kérdés megítélése esetleg a Szerzői Jogi Szakértői Testület kompetenciájába tartozik.

A „III. rendű alperes munkatársának közléseként” a felperes – bár ezt nem jelölte meg – feltehetően a harmadrendű alperes 2005. szeptember 8-i beadványának 6. mellékletében található feljegyzésre gondolt, melyet K. Z. , az O. Mikrofilm és Fényképtár vezetője írt 2002. június 3-án. Ez azonban lényegében a fenti kiragadott idézetet ismétli meg, így a szakértői testület kompetenciája ez alapján sem állapítható meg.

Ad 7. Az alperesi kérdés („miként minősül”) nem értelmezhető, ezért azt az eljáró tanács jelen formájában megválaszolni nem tudja.

Ad 8. A jelenleg hatályos, szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 26. §-ának (8) bekezdése értelmében: „A szerzőnek az is kizárólagos joga, hogy művét – másként, mint sugárzással vagy a (7) bekezdésben szabályozott módon – a nyilvánossághoz közvetítse, és hogy erre másnak engedélyt adjon. E joga kiterjed különösen arra az esetre, amikor a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.”

Amennyiben tehát ilyen jellegű felhasználás történt, és e felhasználására a szerzőtől, illetve a szerző jogutódjától nem kértek engedélyt, kijelenthető, hogy a felhasználás engedély nélkül történt, és így a szerzői jog megsértésének következményei a jogsértővel szemben alkalmazhatóak.

Az ugyanis a szerződések ismerete nélkül is megállapítható, hogy az alkotó az 1957-es, illetve 1959-es szerződések megkötésekor műveinek lehívásos hozzáférhetővé tételére (ún. internetes felhasználására) még az esetleges teljes jogátzállás esetében sem adhatott engedélyt.

Az eljáró tanács idézi ezzel kapcsolatosan a szerzői jogi törvény magyarázatának [Gyertyánfy Péter (szerk.): A szerzői jogi törvény magyarázata. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti kiadó Kft., Budapest, 2000, pp. 232–233.] vonatkozó részeit: „A szerződés megkötésekor előre nem látható, ismeretlen felhasználási módra vonatkozó jogszerzés tilalmát elfogadja még a teljes jogátzállást engedő 1921-es Szjt. bírói gyakorlata is (Kúria P.I. 3444/1931.). A régi [ebben az értelemben az 1969-es – eljáró tanács] Szjt. hatálya alatt fennmaradt az 1921-es törvény szerint kötött szerződések hatálya: 'semmiképpen sem terjed tehát ki ... olyan felhasználási módokra, amelyek a technika akkori állása szerint ismeretlenek voltak (pl. televízió-sugárzás, videofelvétel)' [Petrik Ferenc (szerk.): A szerzői jog. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1990, p. 67.]”.

A szerződéskötéskor nem ismert felhasználási módok tekintetében az eljáró tanács ugyan csak utalni kíván az SZJSZT 33/03 számú ügyben hozott szakvéleményének alábbi részére:

„Az már 1945 előtt kikristályosodott a bírói gyakorlatban, hogy 'nem tekinthetők átruházottaknak az oly jogosultságok, amelyekre a felek a szerződés megkötésekor nem is gondolhattak, amelyek lehetőségével nem is számolhattak, hacsak a szerződés tartalmából s a fennforgó

körülményekből a feleknek ezzel ellenkező akaratára nem lehet következtetést levonni’ – idézi Faludi Gábor a korabeli jogirodalom összegzését és a Kúria P.I. 3744/1931. számú, iránymutató ítéletét (Faludi Gábor: A szerzői jog átruházhatósága a régi magyar jogban. Magyar Jog, 1995. 3. sz. p. 146.)”.

Ad 9. A kérdéses levél a Szerzői Jogi Szakértői Testületnek megküldött iratanyagból hiányzik, abban olyan levél nem található, amelyet az ÁPV Rt. – a kérdésben egyébként név szerint meg nem jelölt – képviselője írt. A felperes a jelen kérdéseket is tartalmazó 19.P.2-2.006/2005/8. számú, 2006. április 26-án kelt előkészítő iratában ugyan korábban utal egy, „Dr. F. L., az ÁPV Rt. képviselője” által írt levélre, azonban az iratanyag ezt a levelet sem tartalmazza. Kétséges az is, hogy a jelen kérdés egyáltalán erre a levélre vonatkozik-e, mivel a kérdés semmi olyan konkrétumot nem tartalmaz, ami alapján a levél azonosítható lenne (pl. dátum vagy a képviselő neve). Az eljáró tanács mindezek figyelembevételével nem tudja a kérdést megválaszolni.

*Dr. Győri Erzsébet, a tanács elnöke
Dr. Gondol Daniella, a tanács előadó tagja
Benczúr Gyula, a tanács szavazó tagja*

GYŰJTEMÉNYES MŰ SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-38/06

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A Fővárosi Bíróság által feltett kérdés

1. A felperes által készített, saját vételi tapasztalatai alapján összeállított, így a teljes körű magyarországi vételi lehetőségeket bemutató, annak technikai paramétereit ismertető, részletes frekvenciátáblázatok, valamint az áttekinthető térkép és táblázat összeválogatása, elrendezése és szerkesztése gyűjteményes műnek tekinthető-e, és ezáltal mint gyűjteményes mű szerzői jogvédelem alatt áll-e?

T. P. felperes által feltett kérdések

2. A felperes által – a szerződéses megbízást követően – 1999. novemberétől 2000. december hó 31-ig terjedő időszakban végzett szakirodalmi munkásság szerzői jogi védelemben részesül-e, és ha igen, milyen körben?

3. A felperes által a szerződéses megbízása alatt, 2001. január 1-jétől 2003. közepéig terjedő időszakban végzett egyéni és eredeti jellegű, és e formában sehol fel nem lelhető szakirodalmi munkásság szerzői jogi védelemben részesül-e, és ha igen, milyen körben?
4. Megsértette-e az alperes a felperes szerzői jogait akkor, amikor a felperes megbízási szerződését és eseti megbízásait is 2003. évben megszüntetve, a felperes által a saját vételi eredményeire, műszaki tapasztalataira támaszkodóan a korábban készített táblázatokkal megegyező, attól el nem térő táblázatos összeállításokat készített az alperes saját szerkesztőségi munkatársával, és megjelentette az alperes által kiadott Telehold című műholdas műsorújságban úgy, hogy a táblázatos összeállítások alapját képező adatok, adatsorok az alperes hivatkozásától eltérően üzleti célra szabadon sehol nem érhetőek el?

A Fővárosi Bíróság 17.P.29.527/2005/24. számú határozatával elrendelte, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményét a felperes 2006. szeptember 29-én kelt beadványa, illetve ez alapján a felperes 2006. október 11-én kelt beadványa figyelembevételével készítse el.

Az LMI Kft. alperes által feltett kérdések

5. Tekintettel arra, hogy az alperesi kiadó munkatársai a perbeli időszakot megelőzően is, valamint a felperesi közreműködés befejezését követően is készítettek és megjelentettek a felpereséhez teljesen hasonló, csak attól némileg eltérő tartalmú táblázatokat ugyanabban a műsorújságban, ily módon azok is gyűjteményes művek, és ugyanígy szerzői jogi védelmet képeznek?
6. Amennyiben az alperesi táblázatok is védelmet élvező gyűjteményes művek, úgy valójában melyik fél sértette meg a másik fél szerzői jogait?
7. Tekinthezők-e a felperesi táblázatok egyéni, eredeti jellegűnek, mivel a felperes azokat az internetről mások által is hozzáférhető, közérdekű adatokból válogatta össze, és az egész világon ismert táblázatos formába rendezte?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Ad 1. Az eljáró tanács megvizsgálta a „Telehold TV-Műsor Magazin” című kiadvány (a továbbiakban: Telehold) rendelkezésére bocsátott számait, és megállapította, hogy azok a Magyarországon fogható műholdak, illetve műholdas műsorok egyes adatait két különböző módon tartalmazzák.

Az „Áttekintő térkép a Magyarország területén vehető műholdas tv-programokról” elnevezést viselő összeállítás A3 lapméretű, a címének megfelelő adatokat tartalmazza a nyilvánossághoz közvetítő műholdak szerinti csoportosításban. Az áttekintő térkép az egyes

műholdak adatait azok földrajzi elhelyezkedése szerinti sorrendben tartalmazza. Az említett adatok kitérnek a műholdas adások vételéhez szükséges műholdvevő antenna, illetve az azok megfelelő beállításához szükséges műszaki ismeretekre, továbbá a nyilvánossághoz közvetített műsorok alapvető műszaki jellemzőire, amelyeket a kiadvány összetett színkóddal tesz áttekinthetővé. Az áttekintő térkép eleinte néhány, majd – a felperes 2006. május 11-én kelt beadványa 4. pontja szerint – valamennyi Magyarország területéről ténylegesen látható, elérhető- és így vehető műhold, illetve műsor adatát tartalmazza. Áttekintő térkép a peres felek szerződéses viszonyát megelőzően, az alatt, illetve azt követően is megjelent a Teleholdban.

A különböző megnevezésekkel ellátott *részletes frekvenciablázatok* közös jellemzője, hogy egyes kiválasztott műhold(ak) által nyilvánossághoz közvetített műsorok vételéhez szükséges részletes műszaki adatokat (műhold megnevezése, frekvencia, polaritás, képforma stb.) tartalmazzák. A peranyaghoz csatolt frekvenciablázatok több altípusa különböztethető meg az alábbiak szerint:

- a) egy vagy több műhold által nyilvánossághoz közvetített valamennyi műsor részletes adatsora (pl. XVI. évfolyam, 11. szám);
- b) több ország műhold útján nyilvánossághoz közvetített műsorainak részletes adatsora (pl. XVII. évfolyam, 1. szám).

Frekvenciablázat a peres felek szerződéses viszonyát megelőzően, az alatt, illetve azt követően is megjelent a Teleholdban.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 7. §-a szerint „szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben.”

A fentiek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a különböző összeállítások – gyűjteményes műként – akkor is szerzői jogi védelmet élvezhetnek, ha részei ugyan szerzői jogi védelemben nem részesülnek, de a gyűjtemény elemeinek összeválogatása, elrendezése kreatív szerkesztői munka eredménye. A gyűjteményes művekre vonatkozó védelem feltétele – az Szt. megfogalmazása szerint – azonos a szerzői művek esetében általában alkalmazandó egyéni, eredeti jelleg követelményével, a magyar jogalkotó ugyanis e két fogalommal azonosította az irányadó nemzetközi egyezmények „intellectual creations” fordulatát [Berni Unió Egyezmény 2. cikk (5) bekezdése; TRIPS-megállapodás 10. cikk (2) bekezdése; WIPO Szerzői Jogi Szerződés 5. cikk] Az Szt. terminológiája összhangban van továbbá az Európai Közösség vonatkozó meghatározásával, amely szerint pl. a számítógépi program is akkor védendő, „ha eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása” (91/250/EGK irányelv 1. cikk 3. pont). Az adatbázis mint olyan pedig akkor részesül szerzői jogi védelemben, ha tartalmának válogatása vagy elrendezése okán „a szerző saját szellemi alkotása” (96/6/EK irányelv, 3. cikk 1. pont).

Az összeválogatás alkalmazott elve elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha a gyűjtemény valóban válogatás eredményeként született meg, vagyis egy műveket, adatokat tartalmazó nagyobb halmazból a szerkesztő valamilyen egyéni, eredeti szempont alapján válogatja össze gyűjteménye egyes elemeit. Ez alapján az összeválogatás nem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, ha az valamennyi, bizonyos tulajdonsággal rendelkező elemet (művet, adatot) tartalmaz (például valamennyi budapesti telefon-előfizető adatai). Ugyancsak nem tekinthető összeválogatásnak a „gyűjtemény”, ha az csupán egy, vagy az összes elem számához képest elenyésző számú tételt tartalmaz.

Az elrendezés elsősorban akkor tekinthető egyéninek, eredetinek, ha az meghaladja a nyilvánvaló sorrendbe illeszthető tulajdonságok alapján (például kezdőbetű, súly, hossz) történő automatikus rendezést.

Az eljáró tanács a fentiek előrebocsátását követően megállapítja, hogy az áttekintő térkép gyűjteményes műnek minősül elemei sajátos szempont szerinti válogatása és az elrendezésében megmutatkozó egyéni, eredeti megoldások, így elsősorban az alkalmazott színkódolási technikák miatt. Ebből következően az áttekintő térkép szerzői jogi védelemben részesül, a gyűjteményes mű egészére vonatkozó szerzői jog jogosultja az Sztj. 7. §-ának (2) bekezdése szerint a gyűjteményes mű szerkesztője, aki a gyűjteményes művet megalkotta. Az eljáró tanács hozzá kívánja tenni, hogy a szerkesztőt megillető jogosultságok kizárólag a gyűjteményes mű egészére vonatkoznak, ilyen védelem a szerkesztőt sem a gyűjteménybe felvett egyes elemek, sem az összeválogatás elve, sem pedig az elrendezés módja vonatkozásában külön-külön nem illeti meg.

Az eljáró tanács ugyancsak megállapítja, hogy a fenti *a)* és *b)* pont szerinti frekvenciatáblázatok csak akkor minősülhetnek gyűjteményes műnek, ha azok összeválogatása, illetve elrendezése egyéni és/vagy eredeti jelleget mutat. Az eljáró tanács megállapítja, hogy ilyen egyéni, eredeti jelleget mutatnak azok a frekvenciatáblázatok, amelyeket olyan kombinált szempontok szerint állítottak össze, mint a (1) szerkesztő által kiválasztott külföldi országokból sugárzott, továbbá (2) Magyarországon szabadon fogható műholdas műsorok (3) egyes műszaki adatai.

Ad 2. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a kérdés által érintett időszakból (1999. november – 2000. december) az alperesi kiadvány egyetlen száma sem található meg a peres iratok között. Mivel a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint az eljáró tanács szakvéleményét a benyújtott iratok alapján alakítja ki, a tények megállapítására bizonyítást nem folytat, így a feltett kérdésre az eljáró tanács nem tud választ adni. Az eljáró tanács hozzá kívánja tenni, hogy a gyűjteményes művek védelmére vonatkozó általános szabályokat az első kérdésben adott válaszában részletesen ismertette.

Ad 3. A felperes kérdése által érintett időszak (2001. január 1.–2003 közepe) vonatkozásában az alperesi kiadványokban közölt és a peres iratokhoz csatolt áttekintő térkép és frekvenciatáblázat védelméről az eljáró tanács az 1. kérdésre adott válaszában kimerítő feleletet adott.

Ad 4. Az eljáró tanács előjáróban megállapítja, hogy a peres iratokhoz csatolt szerződések és egyéb dokumentumok között olyan nem található, amely a peres felek közötti korábbi jogviszony megszüntetésére irányult volna, válaszában ezért a kérdés e tényre vonatkozó hivatkozását figyelmen kívül hagyta.

Tekintettel arra, hogy a Telehold peres iratokhoz csatolt példányai a peres felek közötti szerződéses időszakot megelőzően is tartalmaztak áttekintő térképet, például a IX. évfolyam 44. számában,² ezért az összeállítás elrendezésében megmutatkozó egyéniség, eredetiség kérdése legkésőbb e gyűjtemény szerkesztője vonatkozásában merülhet fel. A peres iratokhoz csatolt későbbi lapszámok ugyanis – bár a felvett adatok száma jelentősen növekedett – alapvetően a hivatkozott lapszámokban megjelent összeállítás szerkezetét követik, esetükben tehát egyéniségről, eredetiségről e tekintetben nem beszélhetünk. Az eljáró tanács ezzel együtt rögzíteni kívánja, hogy a peres iratok nem tartalmaznak elégséges információt abban a kérdésben, hogy az alperes számára ki és milyen jogviszony alapján készítette el a már hivatkozott áttekintő térképet első ízben, ezért az sem állapítható meg egyértelműen, ki tekinthető a gyűjteményes mű szerkesztőjének. Ennek eldöntéséhez az eljáró tanács megítélése szerint ugyanis nem elégséges annak rögzítése, hogy azt az alperes „munkatársai” készítették (lásd például az alperes fenti, 5. szám alatt idézett kérdését), tisztázandó, munkaviszony vagy megbízás alapján készültek-e, volt-e jogfenntartó kikötés stb. Az ugyanakkor valószínűsíthető, hogy annak jogosultja nem a felperes.

Az eljáró tanács ezt követően hivatkozik az 1. kérdésre adott válaszára, amely során részletesen kifejtette, hogy a gyűjteményes mű szerzőjét a gyűjtemény egésze vonatkozásában illetik meg a szerzői jogok. Ebből következően nem szükséges a gyűjteményes mű szerkesztőjének felhasználási engedélye önmagában ahhoz, hogy harmadik személy a gyűjtemény elrendezésével azonos, de tartalmát tekintve teljesen eltérő gyűjteményt állítson össze. A szerzői jog gyűjteményes mű esetében is annak kifejezését védi, nem pedig a kifejezés módját, módszerét. Az utóbbi átvétele önmagában tehát engedélyhez nem kötött, ugyanakkor az így elkészített összeállítás pusztán annak elrendezése folytán szerzői jogi védelemben már nem részesülhet, hiszen az összeállítás egyéninek, eredetinek – a szolgai átvételnek köszönhetően – nem minősíthető.

Az eljáró tanács arra is felhívja a figyelmet, hogy a peres iratokhoz csatolt gyűjteményekben rögzített adatok – tehát a műholdakra és műholdas műsorokra vonatkozó műszaki in-

² A Telehold magazin hivatkozott száma megjegyzésként azt tartalmazza, hogy az abban publikált áttekintő térkép a IX. évfolyam 42. számában megjelent összeállítás utánközlése. Ez utóbbi lapszám nem került a periratokhoz csatolásra.

formációk – önálló szerzői jogi védelemben az Szjt. 1. §-a szerint nem részesülnek. Így önmagában az adatok átvételéhez nem szükséges szerzői jogi engedély.

A peres iratok – túl a felperes bizonyítékkal alá nem támasztott vélekedésén – nem tartalmaznak abban a kérdésben információt, hogy az alperes saját összeállítását milyen adatok alapulvételével készítette el. Ha azonban az eljáró tanács el is fogadná, hogy az alperes a Lyngsat internetes oldaláról (www.lyngsat.com) szerezte be az összeállításához szükséges adatokat, annak jogszerűségét akkor sem vizsgálhatja, hiszen az említett honlap felhasználási feltételeit a peres iratok nem tartalmazzák.

A felperes beadványaiban több alkalommal hivatkozott az összeállítások adatbázisként történő minősítésére és ez alapján történő védelmére. A jelenleg hatályos Szjt. 61. § (1) bekezdése szerint a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis szerzői jogi védelemben részesül, amely alapján engedélyköteles tevékenységnek minősül az adatbázis felhasználása, így tehát – összhangban az adatbázisok jogi védelméről szóló 96/9/EK irányelv 5. cikkével – annak többszörözése, átdolgozása, átalakítása stb. A 60/A. (1) bekezdése szerint azt az összeállítást kell az Szjt. alkalmazása során adatbázisnak tekinteni, amely önálló művek, adatok valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteménye, ha annak tartalmi elemeihez egyedileg hozzá lehet férni. Az eljáró tanács megállapítása szerint sem az áttekintő térkép, sem a frekvenciatáblázatok az Szjt. alkalmazása során adatbázisnak nem tekinthetők, ennek megfelelően szerzői jogi védelemben ekként nem részesülhetnek. A gyűjteményes mű és a szerzői jogi műnek minősülő adatbázis között lényegi különbség, hogy az utóbbi elemeihez egyedileg lehessen hozzáférni, ami kézenfekvő módon azt jelenti, hogy az egész gyűjtemény megjelenítése nélkül, az egyes részeket közvetlenül lehessen megismerni. A frekvenciatáblázatok és az áttekintő térkép lényegében válogatásra és a különböző adatok összevető tárlására irányul részben koordinátarendszerben kifejezve, részben pedig az adatsorokban történő keresést igényelve. A gyűjteményes mű lehet szerzői jogilag védett adatbázis is, de a kifejezés sajátosságainál fogva nem szükségképpen az. Az adatbázis szerzői jogi minősítéséhez csupán a gyűjteményes mű kritériumainak fennforgása szükséges. Ahhoz azonban, hogy adatbázisként is lehessen védeni, ezen túlmenően annak a feltételnek is eleget kell tennie, hogy a benne foglalt egyes adatok közvetlenül is hozzáférhetőek legyenek.

Ad 5–6. Az áttekintő térkép és a frekvenciatáblázat szerzői jogi védelmére vonatkozó kérdésre az eljáró tanács korábban részletes feleletet adott, arra ezen a helyen csak utalni kíván.

Az eljáró tanács korábban rögzítette, hogy az áttekintő térkép, illetve a frekvenciatáblázat szerkesztőjének személye a peres iratok alapján egyértelműen nem állapítható meg, így az sem állapítható meg egyértelműen, hogy bármely peres fél megsértette-e a másik fél szerzői jogát. Ha azonban az eljáró tanács elfogadja, hogy az áttekintő térkép és a frekvenciatáblázat vonatkozásában az alperes „munkatársaitól” megszerezte annak vagyoni jogait, úgy szerzői jogi jogsértésről a felperes vonatkozásában nem beszélhetünk. Ennek alapvető oka, hogy a peres felek számos – általuk megbízási szerződésnek nevezett – olyan megállapodást

kötöttek, amelyek tárgya – egyebek mellett – épp az összeállítások naprakészen tartása volt, így az áttekintő térkép és frekvenciatablázat átdolgozása, kiegészítése a felperes számára engedélyezett tevékenység volt.

Ad 7. Mint arra az eljáró tanács korábban részletesen kitért, a gyűjteményes művek akkor is szerzői jogi védelmet élveznek, ha – az Sztj.-ben meghatározott egyéb feltételek teljesülése esetén – tartalmuk (már) nem áll, vagy nem is állhat szerzői jogi védelem alatt. Ebből következően a perbeli ügy szerzői jogi megítélése szempontjából irreleváns, hogy felperes a gyűjteményes művében (áttekintő térkép, frekvenciatablázat) megjelentetett szerzői jogilag nem védett adatokat milyen forrásból szerezte be.

Dr. Boytha György, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Dr. Weber Judit, a tanács szavazó tagja

FÉNYKÉPEN ÁBRÁZOLT SZEMÉLY JOGAI

SZJSZT-41/06

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A Fővárosi Bíróság által feltett kérdés

1. Az 1960-as években hatályos, a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk 69. §-a alapján mi számít „első megjelenésnek”, az, amikor a mű először, a szerzői jogok jogosultjának engedélyével a nyilvánosság számára hozzáférhetővé válik, vagy valamely egyéb körülmény (is) befolyással lehet arra, hogy egy megjelenés a mű első megjelenésének minősüljön a törvény szerint? Mi a tartalma e tekintetben a „nyilvánosság számára hozzáférhető” kifejezésnek?
2. Az 1960-as években hatályos, szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk 68. § és 69. §-a alapján a fényképeszeti művek a 69. §-ban meghatározott védelmi idő leteltével (tehát az első megjelenés évét követő 15 év elteltével) szabad felhasználásúvá válnak-e?
3. A törvénycikk 68. §-ában meghatározott tevékenységek (pl. többszörösítés, forgalomba helyezés, közzététel stb.) bárki által szabadon végezhető-e a védelmi idő leteltét követően?

4. Az 1960-as években hatályos jogszabályoknak megfelelő gyakorlat szerint volt-e a fotós által valamilyen kötelezően alkalmazandó formája a fotóalanyok adatai, elérhetősége rögzítésének? Amennyiben volt ilyen, mennyi ideig volt köteles a fotós megőrizni ezeket az iratokat?
5. Az 1960-as években a fényképészeti művek felhasználásával kapcsolatosan volt-e a fotóalanyok hozzájárulásának beszerzésére vonatkozó kötelező előírás?
6. A fényképészeti mű negatívjának a fotós tulajdonában hagyása (nem megvásárlása) ráutaló magatartásként értékelhető-e a további felhasználáshoz adott hozzájárulás-ként, vagy szükséges-e a fotóalany kifejezett (írásbeli) hozzájárulásának beszerzése a fényképfelvételek további felhasználásához?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. Az 1960-as években hatályos, a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk 68. §–72. §-ig terjedő fejezete foglalkozik a fényképészeti művekkel. A törvénycikk 68. §-a a fényképészeti mű szerzőjét megillető kizárólagos jogokat sorolja fel, míg 69. §-a a fényképészeti mű védelmi idejét és a védelem kezdő időpontját határozza meg. A védelmi időt attól a naptári évtől kell számítani, amikor a fényképészeti mű először megjelent. A megjelenés fogalmát illetően a törvénycikk 77. §-a igazít el: „*megjelent művek a jelen törvény értelmében azok, amelyek nyilvános forgalomra szánt példányokban (többszörösítésekben, másolatokban, lenyomatokban, filmlevonatokban stb.) jogosan kiadattak.*”

A forgalomba helyezés alatt nemcsak a példányok forgalmazása (eladása, bérbeadása stb.), hanem a műről készült példányok forgalomba bocsátásának megindítása is értendő. Dr. Alföldy Dezső *A magyar szerzői jog* (1936, Grill Károly Könyvkiadó, p. 16–17.) című művében a kir. Kúria ítéleteit idézve támasztja alá azt a ma is élő gyakorlatot, amely szerint a művet forgalomba helyezi az is, aki ennek példányát az üzletben eladás céljára készen tartja.

Ugyancsak Alföldy Dezső a törvénycikk 1. §-ához fűzött magyarázatában rámutat arra is, hogy a művet csak a jogos kiadás esetén lehet megjelentnek tekinteni, tehát akkor, ha a nyilvános forgalomra szánt reprodukció a szerző akaratából vagy beleegyezésével jut nyilvános forgalomba.

„A nyilvánosság számára hozzáférhető” kifejezésnek a védelmi idő lejártá szemponyjából nem volt szerepe az 1921. évi LIV. tc.-ben.

Ad 2. A 60-as években hatályos 1921. évi LIV. törvénycikk 68. és 69. §-a alapján a fényképészeti művek a védelmi idő lejártát követően a szerzői jog szempontjából bárki által szabadon felhasználhatóak. E törvény szerint a fényképészeti művek védelmi ideje vagy a megjelenés évétől számított 15 év, vagy – megjelenés hiányában – a szerző halálának éve utáni 15 év. A jelenleg hatályos 1999. évi LXXVI. szerzői jogi törvény (Szt.) szerint a fényképek szer-

zőinek védelmi ideje is az általános szabályok szerinti, vagyis 70 év a szerző halálának évét követő év január elsejétől számítva (31. §). Ez érvényes azokra a fényképekre is, amelyek védelmi ideje korábbi szerzői jogi törvények hatálya alatt kezdődött, és 1999. szeptember 1-én még nem járt le (Sztj. 108. §-a).

Ad 3. A kérdésre az előző pontban adott válasz vonatkozik.

Ad 4–5. Az eljáró tanács más fotóművészek szóbeli tájékoztatásán alapuló ismeretei szerint az 1960-as évek első felében nem volt sem jogszabályi előírás, sem általánosan követett gyakorlat, hogy a magánműtermekben rögzíteni kellett volna a fényképezésre megbízást adó, a műterembe látogató ügyfelek adatait. Szokás volt viszont, hogy a fényképnek a műterem kirakatában való bemutatásához szóban engedélyt kértek és kaptak a lefényképezett személytől (illetve gyermek esetében a megbízótól).

Ad 6. Az 1921. évi LIV. tc. nem kívánta meg az írásbeliséget a felhasználási szerződésekhez, azok engedélyezéséhez. Így az 1970 előtti felhasználásoknál elvileg szerepe lehetett a szerződéskötés értelmezésénél annak, hogy történt-e rendelkezés a negatívról, mi lett a negatív sorsa. Minthogy azonban a negatívnak a fényképésznél hagyása mindig is szokásos volt, az erről való rendelkezés elmaradásának nem lehet olyan értelmet tulajdonítani, hogy a megrendelő ezáltal engedélyezte volna az üzleti célú felhasználást. A szerző általi jogszerű felhasználáshoz ugyanis 1970 előtt szükség volt a megrendelő kifejezett hozzájárulására is (1921. évi LIV. tc. 64. §). Az 1969. évi III. törvény hatálya alatt ugyanehhez az ábrázolt személy hozzájárulására volt szükség (48. §). Ha viszont a vitatott felhasználás az 1999. évi LXXVI. tv. időbeli hatálya alatt (1999. szeptember 1. után) történt, a megrendelőnek nincs ilyen hozzájárulási joga sem a még védett, sem a már nem védett fényképészeti művek a szerző vagy jogutóda általi szerzői jogi hasznosítása tekintetében. A megrendelésre készült fényképészeti mű esetében az ábrázolt személy személyiségi jogainak esetleges megsértése a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint ítélandó meg.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a perbeli fénykép 2004-ben a Magyar Fotóművészek Szövetsége által kiadott „Hórusz Archívum” című fotóalbumban, annak 20. oldalán kiadásra került.

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Koltay Krisztina, a tanács előadó tagja
Dr. Bán András, a tanács szavazó tagja